

halol.uz

Нималар ҳаром қилинди?

Куръони каримнинг Моида сурасида бундай дейилган: “Сизларга ўлимтик, кон, чўчка гўшти, Аллохдан бошканинг номи ила сўйилган, бўгилиб ўлган, уриб ўлдирилган, йиқилиб ўлган, сузиб ўлдирилган, йирткич еган хайвонлар харом килинди. Факат (ўлмаи туриб) сўйиб олсангиз (халол). Ва бутларга атаб сўйилган хайвонлар ҳам, чўплар ила фол очишингиз ҳам харом килинди. Бундай килишингиз фосикликдир... Ким гунохга мойил бўлмаган холида очликда музтар бўлса, албатта, Аллох магфиратли ва раҳмидир””
(3-оят).

Аллох таоло бандаларига кўплаб неъматларни тановул килишни халол килиб кўйган, барчасининг асли халол. Модомики, харом нарса аралашмаса, истеъмол килинаверади.

Инсон шахси ёки амалининг унга таъсири йўқ. Мисол учун, нонни олайлик. Унинг бугдойини ким эккан, ким ўрган, кандай янчилган ёки кандай килиб нонга айлантирилган – буларнинг ахамияти йўқ, ҳаммаси истеъмоладан келинаверади. Аммо, гўшт махсулотлари хақида бундай деб бўлмайди. Чунки гўшт тирик хайвондан олинади. Тирик жониворни гўштга айлантириш жараёни ва ундаги ният ҳамда эътикод унинг ҳалол ёки харомга айланишига сабаб бўлади. Шунинг учун ҳам, бу жараёнга, яъни, тирик хайвонни гўштга айлантириш жараёнига шариатда алоҳида эътибор берилади. Бир канча шартлар қўйилади. Ўша шартлар вужудга келгандагина ўша хайвон гўшти ҳалол ҳисобланиб, истеъмолига руҳсат берилади.

Бу шартларнинг бошида хайвоннинг жонини чиқариш пайтида унга жон берган Аллох номини зикр қилиш туради. Бу иш қилинмаса, катта маънавий жиноят содир бўлган бўлади, шу сабабли унинг гўшти харомга айланади. Ушбу оятда гўшти харомга айланиб қоладиган хайвонлардан бир неча тоифаси зикр этилган. Ўлимтик (ўзи ўлиб қолган хайвон), хайвон сўйилганда ундан оқадиган қон ва чўчка гўшти шулар жумласидандир. Буларнинг харом қилингани ҳикматлари, тиббий сирлари хақида «Бақара» сураси тафсирида батафсил сўз юритилган.

«Аллоҳдан бошқанинг номи ила сўйилган» хайвон гўштининг ҳам харом бўлиши, олдин айтганимиздек, унинг иймон такозосига тўғри келмагандандир, уни яратган ва унга жон берган Зот номини қўйиб, бошқанинг номи ила сўйилгандандир.

«Бўғилиб ўлган» хайвон бўғилиш оқибатида ўлган бўлса, гўшти харомдир. Унга ҳам Аллохнинг номи айтилмаган, ҳам қони ичига тарқаб, гўшт зарарли ҳолга келган бўлади.

«Уриб ўлдирилган» хайвонда ҳам аввалги ҳолдаги ҳикмат туфайли харомлик ҳукми бор. Бирор хайвонни тош, ёғоч ёки шунга ўхшаш нарсалар билан уриб ўлдирилган бўлса, унинг гўшти харомга айланади.

«Йиқилиб ўлган»га келсак, тоғданми, баланд жойданми йиқилиб ўлган хайвонларнинг гўшти ҳам харом саналади.

«Сузиб ўлдирилган» – икки хайвон бир-бири билан сузишсаю, бири ўлиб қолса, унинг гўшти ҳам харомдир.

«Йиртқич еган хайвон харом қилинди».

Яъни, бир йиртқич хайвон мазкур гўшти ҳалол хайвонга ҳужум қилиб еса, ўлдирса, ундан ортиб қолган гўшт харом ҳисобланади.

«Магар (ўлмайд туриб) сўйиб олсангиз (ҳалол)».

Мазкур ҳолатларга дучор бўлган хайвонлар ўлмайд туриб сўйиб юборилса, гўшти ҳалол бўлади.

«Бутларга атаб сўйилган хайвонлар ҳам».

Жоҳилий арабларнинг турли бутлари бўлиб, уларга атаб жонлик сўйишар ва қонини ўша бутларга суртишар эди. Бундай хайвонларнинг гўшти, гарчи Аллохнинг номини айтиб сўйилган бўлса ҳам, бутларга аталгани учун харомдир.

Оят давомида катта маънавий харом иш ҳам зикр этилган: «чўплар ила фол очишингиз ҳам харом қилинди».

Жоҳилият даврида бутхоналарда хизмат қилувчи қохинлар ҳузурда бир махсус идишда учта ёки еттита чўп турар эди. Уларга турли иборалар, жумладан, «Роббим буюрди» ёки «Роббим қайтарди» деган иборалар ёзилган бўларди. Бирор ишни қилиш ёки қилмасликда иккиланган одам қохинга у-бу нарса бериб, фол очишни сўрарди. Шунда қохин идишдаги чўпларни аралаштириб, фол очирувчига тутар, у идишдаги чўплардан бирини тортганда «Роббим буюрди» деб ёзилган чўп чиқса, ишни қилишга, «Роббим

кайтарди» деб ёзилгани чикса, ишни килмасликка амр этар эди. Бошка чўп чикса, яна пул олиб, кайтадан фол очарди. Худди шу услуб киморнинг бир турида хам кўлланар эди.

Буларнинг хаммаси харом килинди.

«Бундай килишингиз фосикликдир». Аллох харом килган ишларни килишингиз фосиклик, яъни, дин амридан чикишдир.

Юкоридаги хукмларда айрим холатлардаги гўшларнинг харом экани таъкидланган эди. Охирги жумлада эса, истисно тарикасида музтарлик (заруратлик) холатида хукм нима бўлиши ўргатилмоқда. Яъни, айтайлик, инсон очликдан музтар бўлди – кийин холга тушиб колди, егани овкати йўк, факат харом килинган гўшлар бор, холос. Булар харом, деб улардан истеъмом килмаса, халок бўлади. Нима килиши керак? Мана шундай холда, гунохга мойил бўлмаган холда, яъни, ўзини халокатдан саклаб коладиган микдорда ўша харом нарсадан истеъмом килса, бўлади. Ночорликдан килинган бу иш учун Аллох уни маломат килмайди, жазога тортмайди. Зотан, Аллох магфиратли ва рахмли Зотдир.

(“Хилол” тафсири, 2-жилд, 9-12-бетлар)